

**T.C.**  
**MARMARA ÜNİVERSİTESİ**  
**AVRUPA ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ**  
**AVRUPA'DA SİYASAL İLETİŞİM ABD**

**MEDYANIN ELE GEÇİRİLMESİ: POLONYA / MEDIA CAPTURE:**  
**POLAND**

**ALPEREN BİLGE**  
**586121001**

**Prof. Dr. İmre Sabahat Ersoy**

**İstanbul, 2022**

## Özet

Polonya’da özellikle 2015 yılında Hukuk ve Adalet Partisi’nin (PİS) iktidara gelişiyle birlikte medya alanında hükümet, muhalefet, Avrupa Birliği (AB) ve halk arasında problemler yaşanmıştır. Bazı çevreler ve otoritelerce yargı bağımsızlığını tehlikeye attığı iddia edilen uygulamaların hayata geçirilmesiyle birlikte medya konusundaki endişeler de bu gelişmelere paralel olarak artmıştır. İktidarın muhalefet ve muhalif medya organları üzerinde çeşitli yollarla ürettiği baskılar ve kamu yayıncılarının hükümetin propaganda aracı haline getirildiği yorumları da medya ortamının daha karışık bir hal almasına sebep olmuştur. PİS hükümetinin icraatları halk nezdinde de sık sık protestolarla karşılaşmaktadır. Aynı şekilde AB uygulamalarının Polonya’nın kendi değerleriyle çeliştiği iddiasıyla AB’den çıkma fikrinin ortaya atılması da halk tarafından hoş karşılanmamış ve ülke çapında büyük tepkilere yol açmıştır. Polonya hükümeti ile AB ve Polonya halkı arasında bu minvalde yaşanan gerilimlere sık sık rastlanmaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Polonya, medya, medyanın ele geçirilmesi, Avrupa Birliği, sansür.

## Abstract

In Poland, especially with the coming to power of the Law and Justice Party (PIS) in 2015, there have been problems between the government, the opposition, European Union (EU) and the public in the media field. With the implementation of practices that are claimed by some circles and authorities to jeopardize the independence of the judiciary, concerns about the media have increased in parallel with these developments. The pressure produced by the government on the opposition and opposition media organs in various ways and the comments by public broadcasters that the government has turned it into a propaganda tool have also caused the media environment to become more complex. The actions of the PIS government are also frequently faced with protests by the public. Likewise, the idea of leaving the EU with the claim that EU practices contradict Poland’s own values was not welcomed by the public and caused great reactions throughout the country. Tensions in this direction are frequently encountered between the Polish government, the EU and the Polish people.

**Keywords:** Poland, media, media capture, European Union, censor.

## İçindekiler

<b>Giriş .....</b>	<b>3</b>
<b>Polonya'nın Tarihi, Ekonomisi, Siyasi Yapısı .....</b>	<b>3</b>
Siyasi Durum .....	4
Ekonomik Durum .....	4
AB İlişkileri .....	5
<b>Polonya'nın Medya Sektörü .....</b>	<b>6</b>
Medya Tarihi .....	6
Medya Profili .....	8
<b>Polonya'da Medyanın Ele Geçirilmesi .....</b>	<b>9</b>
Uluslararası Kuruluşların Değerlendirmeleri .....	9
Hukuk ve Adalet Partisi İktidarında Medyanın Genel Durumu .....	10
Hukuk ve Adalet Partisi İktidarında Yaşananlar .....	11
<b>Polonya Medyası İle Türkiye Medyasının Karşılaştırması .....</b>	<b>15</b>
<b>Sonuç .....</b>	<b>16</b>
<b>Kaynakça.....</b>	<b>18</b>

## **Giriş**

Çalışmada Polonya’da iktidar partisi olan Hukuk ve Adalet Partisi (PiS) – muhalefet – halk – Avrupa Birliği (AB) – medya beşgeni üzerinden medyanın ele geçirilmesi üzerine yapılan uygulamalar ve planlanan politikalar değerlendirilecektir. Daha çok iktidarın faaliyetleri ve faaliyetler karşısında diğer aktörlerin aldığı konumlar incelenecek, yapılan aksiyonlara verilen reaksiyonlar tartışılacaktır. Gazetecilerin içinde bulunduğu durum, medyanın hangi kollarında ele geçirmenin yoğunlaştığı ve bu eylemlere karşılık yapılan protestolar ile alınan kararlar, yaşanmış olaylar üzerinden değerlendirilecektir.

Çalışmanın amacı Polonya’da medyanın ele geçirilip geçirilmediğini tespit etmeye çalışmak ve ilerleyen süreçte yaşanabilecekler üzerine fikir yürütmektir.

Çalışmanın ortaya sunduğu varsayım, Polonya’da medyanın ele geçirilmesi üzerine ciddi girişimlerde bulunulduğu fakat bunun siyasi, ekonomik ve kültürel şartlar göz önünde bulundurulduğunda gerçekleştirilemediği ve gerçekleşmesinin de belli başlı şartlar olgunlaşmış hayata geçmediği müddetçe de çok zor görüldüğüdür.

Çalışma; medya, medyanın ele geçirilmesi, medya – iktidar ilişkileri gibi kavramlar üzerinden yapılacaktır. İlk bölümde Polonya hakkında genel bilgi verilerek; siyasi, ekonomik durumu ve Avrupa Birliği ile ilişkileri değerlendirilecektir. İkinci bölümde medyası hakkında bilgi verilerek medya tarihine ve medya profiline değinilecektir. Üçüncü bölümde ise Polonya medyasının ele geçirilmesi konusu Hukuk ve Adalet Partisi iktidarı süresince hayata geçirilen veya geçirilmesi planlanan uygulamalar ve yasalar üzerinden bir profil ortaya konacak ve bu uygulamalar ile yasalara diğer aktörlerin verdiği reaksiyonlardan bahsedilecektir. Dördüncü ve son bölümde Türkiye ile karşılaştırılması yapıldıktan sonra Polonya’da medyanın ele geçirilmesinin gerçekleşip gerçekleşmediği sonucu çıkarılacaktır.

## **Polonya’nın Tarihi, Ekonomisi, Siyasi Yapısı**

Resmi adı Polonya Cumhuriyeti olan Polonya, 38 milyonluk nüfusa sahip bir Avrupa ülkesidir. Nüfusun 18,4 milyonu erkek, 19,6 milyonu kadınlardan oluşmaktadır (Eskişehir Ticaret Odası, 2021). Ülkedeki nüfusun %99’u Leh iken geri kalan kısmı genel olarak Alman, Belaruslu ve Ukraynalı azınlıklar oluşturmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı,

2021). Başkenti Varşova'dır. Dili Lehçe'dir. Polonya halkının dini inancına bakıldığında halkın %95'inin Katolik, geri kalan %5'lik kesimin ise Protestan, Ortodoks ve diğer inançlara mensup olduğu görülmektedir. Para birimi Zloti'dir. Üyeliği bulunan başlıca kuruluşlar; Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB), Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Vişegrad Dörtlüsü, Baltık Denizi Devletleri Konseyi (CBS), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması (CEFTA), Orta Avrupa İnisyatifi (CEI), Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'dur (UNICEF) (Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, 2021).

### *Siyasi Durum*

Polonya'da tam 17 tane "voivodship" adı verilen idari bölüm ve ayrıca kent olarak Varşova bulunmaktadır. Voivodshipler de kendi içlerinde belli komünlere bölünmektedir (Çetin, 2016, s. 360). Merkezdeki hükümetin başında 5 yıllığına seçilen başkan bulunmaktadır. Yasalara göre bir başkan halk tarafından yalnızca bir kez seçilebilir. Polonya'nın iki odalı meclis sistemi vardır. Buna göre yasama organının ana kolu olan Ulusal meclis iki odalı bir parlamento olarak tanımlanmaktadır. Bu iki odadan üst oda olarak nitelendirilen odanın adı Senato iken alt bölümde yer alan oda "Sejm" adını almıştır. Sejm, yaklaşık 460 milletvekilinden oluşmaktadır. Senatoda ise 100 senatör bulunmaktadır. Bu senatörler çoğunluk sistemiyle seçilmektedir. Meclisteki milletvekilleri 4 yıllık görev yapmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2022).

### *Ekonomik Durum*

Polonya, Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile serbest piyasa ekonomisine geçmiştir. Kısa sürede kat ettiği mesafe ile önemli ekonomilerden biri haline gelmiştir. AB'ye tam üyeliğinin gerçekleşmesi Polonya ekonomisi için kırılma anlarından biridir. Polonya'nın yeni pazarlara yönelimleri ciddi bir şekilde devam etmektedir. Son yıllarda ekonomik büyüme kesintisiz bir şekilde sürmektedir.

Ülke ekonomisi çok yüksek bir oranda sanayi ve hizmet sektörüne dayanır. Sanayi sektörü istihdamda %30'luk bir payı karşılarken milli gelirden bu pay %40 seviyesindedir. Hizmet sektörü ülkedeki istihdam ve milli gelirden %60 gibi ciddi bir paya sahiptir. Demir-çelik,

kömür, gemi, cam, gıda işleme vb. sanayi kolları öne çıkmaktadır. Ayrıca linyit, bakır ve taş kömürü yer altı kaynakları bakımından Polonya için çok önemli bir yere sahiptir. Linyit ve taş kömürü rezervleri azımsanmayacak bir seviyededir ve Polonya bu alanda dünyada beşinci sıradadır. Bununla birlikte bakır üretiminde dokuzuncu sırayı işgal ederken gümüş üretiminde dünyada üçüncü sırada yer almaktadır. Ayrıca magnezyum, sülfür, çinko, kil, tuz, kaolin, kurşun ve potas madenlerine de sahiptir. Halkın önemli gelir kaynakları arasında tarım sektörü yer alır fakat milli gelirdeki payı oldukça düşüktür. Patates, buğday ve sebze-meyve yetiştirilen başlıca ürünler arasında yer alırken kümes hayvanı ve domuz yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Polonya'da dış ticaret konusunda da oldukça önemli bir sıçrama yaşanmaktadır. Bu sıçramanın nedenleri olarak küresel şirketlerin AB pazarındaki üretimlerini Doğu Avrupa'ya kaydırmış olması ve ülke içinde refah seviyesinin yükselmesinin sonucunda tüketimin artması gösterilmektedir. Polonya'nın dış ticaretteki en önemli ortağı ihracat ve ithalatın hemen hemen %30'luk bir kısmını karşılayan Almanya'dır (insamer.com, 2021).

Polonya'nın Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GSYİH) 598 milyar dolardır. Reel GSYİH büyüme oranı %4,1 iken kişi başına düşen GSYİH 33.287 dolara denk gelmektedir. İhracatı 322 milyar dolar, ithalatı ise 302 milyar dolardır. Enflasyon %2,3 ve işsizlik oranı da %5,4'tür (countr.eiu.com, 2021). 2022 için öngörülen reel GSYİH yüzdelik değişimi 5,1 ve 2022 için öngörülen tüketici fiyatlarındaki yüzdelik değişim ise 3,3'tür (International Monetary Fund, 2021).

Başlıca ihracat ürünleri kara yolu taşıtları için parça, otomobil, otomatik bilgi işlem makineleri, mobilya, monitör ve TV alıcıları, tütün mamulleri, motorlu taşıtlar ve izole tel ve kablolardır. İthalat ürünleri ise ham petrol, elektronik entegre devreler, petrol yağları, otomatik bilgi işlem makineleri, telefon cihazları, kara yolu taşıtları için parçalar, otomobil ve telefon cihazlarıdır. Başlıca ticaret ortaklarının ise Almanya, İtalya, Çin, İngiltere, Hollanda, Rusya, Fransa ve Çek Cumhuriyeti olduğu görülmektedir (Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği ARGE Şubesi, 2019).

### *AB İlişkileri*

Polonya'nın Avrupa'ya açılma sürecinin başlangıcı resmi anlamda Varşova Pakti'nda bulunduğu dönemde komünist iktidar yönetimine denk gelmektedir. Komünizmden kapitalizme geçiş süreci geniş bir zamana yayılarak sakin bir havada yaşanmıştır. Haziran 1989 yılında ilk serbest seçimler yapılmıştır. Bu seçimlerde halkın neredeyse %90'ı komünizm aleyhinde taraf belirtmiştir. AB ile ilişkiler, 1980'lerin sonunda komünist parti döneminde

gerçekleşirken bu temaslar ticari işbirliği minvalinde yapılmıştır. Polonya'nın üyelik süreci 1993'te üyelik için uygun görülmesi, 1994 yılında yapılan resmi adaylık başvurusu ve 1996'da kurduğu Avrupa Birliği Entegrasyon komitesiyle ilerlemiştir. 1999'da mahalli idarelerin yetkileri artırılmıştır. AB Komisyonu'nun 2002 ilerleme raporunda Polonya için istikrar vurgusu yapılmış ve 1997 anayasasının da bu istikrarı garanti ettiği belirtilmiştir. İzleyen süreçte Polonya, Avrupa Konseyi bünyesindeki Rüşvete Karşı Olan Devletler (GRECO) grubuna katılmıştır. Polonya'daki siyasal reform süreci NATO ve AB'nin de desteğiyle 15 yılda gerçekleştirilmiştir. (Erdal & Çolakoğlu, 2007, s. 74-77)

AB ile ilişkiler bazında son dönemlere bakılacak olursa 8 Ekim 2021'de Polonya Anayasa Mahkemesi'nin AB yasaları ile Polonya anayasası arasında çelişkiler olduğuna hükmetmiştir. Bu da birçok çevre tarafından "Polexit" sürecinin başladığı şeklinde yorumlanmıştır. Yargıçlardan Bartłomiej Sochanski, "*AB Anlaşması, Polonya'daki hukuk sisteminde anayasaya tabidir. Bu yüzden ülkedeki hukuk sisteminin diğer parçaları gibi, anayasaya uymak zorundadır*" demiştir. Buna karşılık Avrupa Parlamentosu içerisinde Polonya Anayasa Mahkemesi'nin takındığı tavırla ilgili ciddi ve sert eleştiriler yapıldığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin kararına rağmen Polonya'daki halkın %80'inden fazlasının AB üyeliği konusunda Anayasa Mahkemesi ile zıt fikirlere sahip olduğu anketler aracılığıyla gösterilmiştir fakat ülkenin iktidar partisi Hukuk ve Adalet Partisi (PIS) birçok konuda AB ile çatışmaya devam etmektedir (Medyascope, 2021).

## **Polonya'nın Medya Sektörü**

### *Medya Tarihi*

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 22 Temmuz 1944'te Polonya'da, Sovyetler denetimi ve himayesinde komünist rejime sahip Polonya Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. Demokratik hassasiyetler içerdiği belirtilen bir manifesto yayınlanmış ve bu manifestonun içerisinde birçok özgürlükten bahsedilmiştir. Bu özgürlüklerin arasında basın ve medya özgürlüğüne de değinilmiştir ve özgürlüklerin çerçevesinde bazı kısıtlamalardan da bahsedilmiştir. Bu kısıtlamalara göre "hiçbir özgürlük demokrasi düşmanlarına avantaj sağlayamaz ve hizmet edemez" denilmiştir. Fakat bu düşmanları kim olduğu, neye göre belirlendiği gibi konulara değinilmemiştir. 1950'lerde otoriter bir medya sistemi mevcut bulunmuştur ve bu yapı 1980'lere kadar zaman zaman küçük değişikliklere uğrayarak devam etmiştir. 1947 yılında

belirlenen suçlar; Polonya devleti karşısında yıkıcı faaliyetler, devlet sırlarını ifşa etmek, Polonya uluslararası ilişkilerinin ihlal edilmesi, ahlaki ihlaller ile yasa ihlalleri, yanlış haberler yayarak kamuoyunu yanlış yönlendirmek olarak görülmektedir. İlerleyen süreçte sansür artmış, her türlü pusula, kartvizit, düğün davetiyesi vb. devlet ofislerinin kontrolünden geçirilmeye başlanmıştır. İkna ve zor kullanılarak ilerleyen bilgiyi kontrol etme süreci, 1980'lerin sonuna kadar sürmüştür. Çernobil felaketi yaşandığında da medyanın gerçeği halka duyurması olaydan çok daha sonra yaşanmıştır. Radyo yayını 1925'te başlarken, Televizyon yayını 1953'te hayata geçmiştir. Komünist rejim döneminde bu iki yayın organı da devlet tarafından yönetilmiştir. İki kanaldan oluşan televizyonlarda uluslararası çaptaki siyasi olaylar daima Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) yanlısı bir tutumla izleyicilere aktarılmıştır. Radyoda ise var olan üç kanalın biri haber, biri kültür, biri de müzik yayını yapmıştır. Gazeteler de aynı şekilde komünist parti organları tarafından teftiş edilip yönetilmiştir ve bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Ancak okuyucu sayısı düşük olduğu için gazeteler Polonya halkı tarafından çok ilgi görmemiştir. Medya finansmanı devlet tarafından sağlanırken, reklamcılık anlamında medyanın çok da zengin bir havuza sahip olmadığı görülmektedir. O dönemde Polonya'da dış dünyaya kapalı bir medya ortamı bulunmaktadır. Ülkede yabancı dil olarak Rusça öğretilirken bir noktadan sonra İngilizce ve Almancaya da izin verilmeye başlanmıştır. Sonrasında batılı radyo kanalları yayın hayatındaki yerini almıştır. Ateizm temelli komünist rejime rağmen, Polonya halkının %90'ının Katolik olması sebebiyle rejim Katolik vatandaşlarla çatışmak yerine kendi politikalarını daha üstü kapalı bir şekilde işlemeye çalışmıştır. Bu süreçte Papa'nın Vatikan'dan Polonya'ya yaptığı ziyaretler de medyada büyük ilgi görmüştür. (Merklejn & Weglinska, 2014, s. 102-106)

1989 yılında komünist rejimin yıkılmasının ardından Polonya medyasında bir dönüşüm başlamıştır. 11 Nisan 1990 tarihinde Polonya parlamentosu, 1984 tarihinde komünist rejim tarafından uygulamaya konulan Basın Yasası'nı değiştirerek sansür karşıtı bir yasayı kabul etmiştir. Yine bu dönemde yasama organı, Polonya medyasının sahip olduğu yapıyı yeniden düzenlemiş; basılı platformda yaşanan ekonomik yenilikler, önceki süreçte devlet gazetelerinde görev yapmış gazetecilerin mülkiyeti almasına fırsat tanımıştır. Bunun dışında yabancı yatırımcılara da medya pazarında yer alma şansı tanınmıştır. Devlete ait elektronik yayın organları halka açık hale getirilmiş, radyo-televizyon istasyonlarının ticari anlamda değerlendirilmesini teşvik edecek politikalar hayata geçirilmiştir. Komünist rejimin iktidarda olduğu süreçte kurulmuş olan gazetelerin özelleştirildiği ve genel olarak yabancı yatırımcıların bunları satın aldığı görülmektedir. Polonya'daki gazeteler siyasi görüşlerini ve özelliklerini



açıkça ortaya koymakta ve okuyucular öznel yorumları net bir şekilde görebilmektedir. Yapılan yayınlarda görüşler ile haberler iç içe geçmiştir. 1985 sonrasında okuyucu ve tiraj sayısında ciddi bir düşüş söz konusudur. Bu durum dergiler için de aynı şekilde geçerlidir. Komünist rejimin yıkılmasıyla beraber Polonya Radyosu ile Polonya Televizyonu da ayrılmıştır. İki kuruluş da kamu hizmetine ait kuruluşlar olarak tekrar yapılandırılmıştır. Bu noktadan sonra ticari anlamda hem radyoya hem de televizyona olan ilgi artmıştır ve yabancı yatırımcıların yazılı basına göre daha düşük olarak görünse de yatırımını arttırdığı görülmektedir (pressreference.com, 2021).

### *Medya Profili*

Medyada lider olan platform televizyondur. Önemli televizyonlar olarak; devlete ait olan TVP, özel televizyonlar olarak geçen TVN ve Polsat ön plandadır. Devlet bünyesi dışında yer alan birçok medya kuruluşu, özellikle de öne çıkan Alman şirketleri yabancı kurumlara aittir. Agora-Gazeta Wyborcza'nın yayıncı yerliler arasındaki ana medya grubudur. Yüzlerce gazete vardır ve bunlar da çoğunlukla bölgesel veya yerel yayınlar yapmaktadır. Anayasadaki medya düzenlemelerine bakıldığı zaman sansürün yasaklandığı ve ifade özgürlüğünün güvence altına alındığı görülmektedir ancak 2015 yılında iktidara gelen Hukuk ve Adalet Partisi'nin (PiS) medya üzerinde ciddi bir etkisi olduğu görülmektedir. Freedom House'a göre 2015 yılında PiS'in iktidara gelmesiyle birlikte kamu medyası ile yönetim kadroları muhalif ve bağımsız seslerden temizlenmiştir. Devlet kontrolü dışında kalan medyanın muhalefet yapmak ve eleştirmek için yeterince güçlü olduğu görülmektedir. İktidar partisinden Polonya medyasında bulunan yabancı yatırımların ve mülkiyetin azaltılması için yasada bazı değişiklikler yapılması gerektiğiyle alakalı sesler yükselmiştir. İnternet kullanıcı sayısı 2020'nin sonunda 30 milyon olarak görünmektedir ve sosyal ağlar arasında lider konumda Facebook bulunmaktadır. Öne çıkan gazeteler; Gazeta Wyborcza (günlük), Rzeczpospolita (günlük), Fakt (günlük), Super Express (günlük), Dziennik Gazeta Prawna (günlük ekonomi), Polityka (haftalık), Wprost (haftalık), Newsweek Polska (haftalık), Varşova'nın Sesi (İngilizce haftalık) ve Varşova Business Journal'dir (İngilizce haftalık). Önemli televizyonlara baktığımızda Telewizja Polska-TVP (ulusal, halka açık, bölgesel, tematik ağlar), TVN (ticari, TVN 24 haber kanalı da kendisine aittir), Polsat (ticari, ödemeli) ve Cyfra+ (ödemeli) karşımıza çıkmaktadır. Radyo alanında ise Polonya Radyosu (halka açık, ulusal ve bölgesel istasyonlar), TheNews.pl (Polonya Radyosu'na ait İngilizce haber sitesi), RMF FM (ticari), Radyo Zet (ticari) ve Radio Maryja (Katolik istasyonu) ön plandadır. Haber ajansları ve internet

platformunda Polonya Haber Ajansı-PAP (devlete ait), Wirtualna Polska (portal), Onet.pl (portal) ve Interia (portal) Polonya medyasının önemli ayaklarıdır (BBC, 2021). Sosyal medya ve internet kullanımına bakıldığında ise 2021 yılında internet kullanıcı sayısı 28.8 milyon kişi olarak görülürken internete erişim oranı da %87 olarak hesaplanmaktadır. 2020 yılında internete her gün giren kullanıcıların payı %72'dir (statista.com, 2021).

## **Polonya'da Medyanın Ele Geçirilmesi**

### *Uluslararası Kuruluşların Değerlendirmeleri*

Freedom House verilerine göre Polonya genel özgürlük puanı bakımından geçen yıla göre 2 puan düşerek 100 üzerinden 82 puana sahiptir. Bunun içinde yer alan iki alt başlığa bakıldığında sivil haklar konusunda 40 üzerinden 34, sivil özgürlükler açısından ise 60 üzerinden 48 puan almıştır. Bu iki alt başlığı oluşturan diğer puanlamalara bakıldığında ise 4 üzerinden 4 puan aldığı konular; yasama temsilcilerinin adil seçimlerle seçilmiş olması, örgütlenme hakkının gücü ve siyasi kaygılarla insanların örgütlenme hakkının ellerinden alınıp alınmaması, muhalefetin sahip olduğu fırsatlar, insanların yaptığı tercihlerin herhangi bir siyasi tahakkümden bağımsızlığı, toplumdaki tüm kesimlerin siyasi hak ve seçim fırsatlarına sahipliği, dini inançların ifade edilmesi, sendikalar vb. örgütlerin özgürlüğü, fiziksel gücün haksız kullanımı konusunda korunma sağlanıp sağlanmaması, bireylerin hareket özgürlüğü ve bireylerin mülk sahipliği ile iş kurma hakkının kullanımınıdır. 4 üzerinden 3 puan aldığı konular; hükümet başkanı ile diğer ulusal otoritenin adil seçimlerle gelip gelmemesi, seçim yasaları ile seçim organlarının tarafsızlığı, hükümet politikalarını seçilenlerin belirleyip belirlemediği, yolsuzluğa karşı alınan önlemlerin etkinliği, medyanın bağımsızlığı, akademik özgürlük, bireylerin siyasi ya da hassas konulardaki ifade özgürlüğü, toplanma özgürlüğü, sivil toplum kuruluşları vb. örgütlerin özgürlüğü, hukuki konularda yasal sürecin geçerliliği, yasalar ve uygulamaların tüm kesimlere eşit muamele edilmesini garanti edip etmediği, bireylerin kişisel sosyal özgürlükleri ve fırsat eşitliği ile ekonomik sömürden kurtulma özgürlüğünden yararlanıp yararlanmadığıdır. Polonya; devletin şeffaflığı konusunda 4 üzerinden 2, bağımsız yargı konusunda ise 4 üzerinden 1 puan almıştır. Ulusal demokratik yönetim, seçim süreci, sivil toplum, bağımsız medya, yerel demokratik yönetim, yargı çerçevesi ve bağımsızlık ve yolsuzluk konularının temel alındığı genel demokrasi yüzdesinde Polonya; bir önceki yılki puanı olan 65 puana göre 3 puan gerileyerek 100 üzerinden 60 alırken, demokrasi puanının iki

alt başlığı olan demokrasi yüzdesinde 100 üzerinden 59.52, demokrasi puanında ise 7 üzerinden 4.57 puan almıştır (Freedom House, 2022).

Sınır Tanımayan Gazeteciler tarafından düzenlenen basın özgürlüğü listesinin 2021 verilerine bakıldığında, Hukuk ve Adalet Partisi'nin iktidara geldiği 2015 yılından sonraki 6 yıl içerisinde Polonya'nın 46 basamak aşağı inerek 18. sıradan 64. sıraya gerilediği görülmektedir (Reporters Without Borders, 2022).

Uluslararası Şeffaflık Örgütü'nün değerlendirmesine göre ise Polonya şeffaflık konusunda 180 ülke arasından 42. iken, 2021 şeffaflık puanı da 100 üzerinden 56'dır (Transparency International, 2022).

### *Hukuk ve Adalet Partisi İktidarında Medyanın Genel Durumu*

İktidarı temsil eden milliyetçi-muhafazakar cephe medya gücünü bir propaganda enstrümanı olarak görmektedir ve çok aktif bir şekilde bu enstrümandan yararlanmaktadır. Hukuk ve Adalet Partisi sözcülerine göre medyaya yaptıkları müdahaleler, yozlaşmakta olan Üçüncü Cumhuriyet'ten kendilerini kurtarmak ve medyada var olan tek sesli liberal ortama karşı demokratik tarafı güçlendirmek için yapılmaktadır. Devlet televizyonu TVP üzerinde kurdukları hegemonya da bu stratejinin bir parçası olarak ön plana çıkmaktadır. Devlet televizyonu haricindeki özel medyaya da müdahaleleri söz konusudur. Bu müdahaleleri ise hali hazırda azalmakta olan reklam gelirleri üzerinden yapmaktadırlar. Bu reklam gelirlerini kendi lehlerinde yayın yapan milliyetçi-muhafazakar kuruluşlara yönlendirmektedirler. 2015 yılından itibaren Hukuk ve Adalet Partisi, otoriter bir post-neoliberal proje ortaya koymaktadır. Bu projenin amacı, ulusal kapitalizmi oluşturmak için yerli girişimcilerin arkasında durmak ve bunu da kendi muhafazakar sistemleriyle desteklemektir. Ortaya konan bu projenin sonucu olarak hukukun üstünlüğü zarar görmekte, LGBTİ+ bireyler ile kadınlara karşı baskı artmakta, yürütmenin yasamaya olan manevra alanı genişleyerek baskı imkanları güçlenmekte ve medyanın özgürlüğünü kaybettiği veya kendini sınırlamak zorunda kaldığı bir ortam oluşmaktadır. (Akçay, 2021, s. 91-92)

Hükümetin gazetecilere uyguladığı baskı sürekli artmaktadır. Her türlü eleştirinin sansürlenmeye ve engellenmeye çalışıldığı bir ortam söz konusudur. Bunu başarabilmek için stratejik hareket edilmekte ve toplumun tüm noktalarına sağlanan bilgi akışı bir şekilde kontrol edilmeye çalışılmaktadır (Freedom House, 2021).

## *Hukuk ve Adalet Partisi İktidarında Yaşananlar*

2016 yılının başlarında Cumhurbaşkanı Andrzej Duda, kamudaki televizyon ve radyo başkanlarıyla birlikte kamu hizmet müdürlerinin de iktidar tarafından atanmasını sağlayan ve o dönem Polonya’da çokça tartışılan yasaları onaylamıştır. Avrupa’da medyayı gözlemlemekle yükümlü olan yetkililer bu kararı protesto ederken Avrupa Birliği Komisyonu, AB değerlerinin Polonya tarafından tehlikeye atılmasından endişelenmiştir. Buna karşın Polonya cumhurbaşkanlığı ise bu hareketin devlet medyası adına nesnel, güvenilir ve tarafsız bir mekanizma kurmak adına yapıldığını savunmuştur. Dönemin Avrupa Komisyonu Başkanı Jean-Claude Juncker ise durumun abartılmasının gereksiz olduğunu ve Polonya ile kurulan ilişkinin zedelenmemesi adına Polonya’ya herhangi bir yaptırım uygulanmayacağını açıklamıştır (BBC, 2016).

2016 yılının sonlarına gelindiğinde Polonya Parlamentosu’nda mesleklerini devam ettiren gazetecilerin görüntü almasını engelleyen yasa tasarısına karşı meclis etrafında ve meclisin içinde çeşitli eylem ve protestolar düzenlenmiştir. Varşova’da binlerce insan sokağa dökülmüş ve basın özgürlüğünü savunmak adına parlamento kapılarını tutmuştur. Hristiyan Demokrat çizgide yer alan AB yanlısı muhalefet partisi Sivil Platform (PO) oturma eylemi ve kürsü işgali eylemleri yapmış ve iktidar partisinden yüzlerce milletvekili mecliste sıkışıp kalmıştır (T24, 2016).

Olayların yaşandığı dönemde kendileriyle yapılan röportajda Polonyalı gazeteciler Alicja Bobrowicz ve Jaroslaw Kurski’nin söyledikleri dikkat çekicidir. Alicja Bobrowicz:

*“Gazeteci olarak özgürlüğüm konusunda endişeliyim. Geçtiğimiz günlerde medya mensupları Polonya Parlamentosu’ndan atıldı ve girişlerimiz kısıtlandı. İşimizi yapmak daha da zorlaştı. Basın özgürlüğümüz azalıyor. Şimdi ne olacak bilemiyorum. Belki de durum daha da kötüleşir. Geleceğimizden kaygılıyız.”*

Jaroslaw Kurski ise şunları söylemiştir:

*“Ülkenin son yıllardaki değişimi bu hükümet tarafından Solidarnosc’a yani Polonya’nın kendi egemenliğine yapılan bir komplo şeklinde algılandı. Gazeta Wyborcza ve eski komünist elitler bu değişimin sembolleri olarak hedef gösterildik. Şimdi kamu kurum ve kuruluşları Gazeta Wyborcza’nın basılmasına karşı çıkıyor. Bu hükümetin nefretinin kurbanı oluyoruz. Hükümet 250 gazeteciyi kamu medya kurumlarından bir hareketle kovdu. Sıkıyönetim döneminde bile böyle bir temizlik yapılmamıştı. Bu durum komünist dönemdeki uygulamalara benziyor. Ancak tam tersi yönde. En küçük eleştiriye bile tahammülleri yok.”* (Euronews, 2017)

Görüldüğü üzere muhalif gazeteciler, içinde buldukları durumdan hiçbir şekilde memnun bir görüş bildirmemişlerdir.

2017 yılının Temmuz ayında yargıç atamaları için Polonya parlamentosuna daha fazla yetki veren ve kamuoyu ile eleştirilenler tarafından “kuvvetler ayrılığını” ihlal ettiği öne sürülerek karşı çıkılan bir yasa tasarısını onaylamıştır. İktidara geldikten sonra anayasa mahkemesiyle alakalı düzenlemeler yapan ve başsavcılığı Adalet Bakanlığı’na bağlayan Hukuk ve Adalet Partisi, yargı organlarını halk nezdinde daha etkili ve hesap verilebilir kılmak adına demokratik bir yetkiye sahip olduğunu söyleyerek bu hareketini savunmuştur. Aynı şekilde AB yöneticilerinden bazılarının Polonya’yı mahkemeye verme fikrini ortaya atmasına karşılık Hukuk ve Adalet Partisi’nin bu suçlamaları reddettiği görülmüştür. Tüm bu gelişmelerin ışığında muhalefet, iktidara karşı birleşme kararı almıştır. Yaşanan gelişmelerin akabinde düzenlenen protestolarda Avrupa Birliği ve Polonya bayrakları eşliğinde “ayıp, utanç” şeklinde atılan sloganların yanında Hukuk ve Adalet Partisi lideri Jaroslaw Kaczynski aleyhinde de “diktatör” nitelendirmeleri yapılmıştır. TVP ise bu protestoları “demokratik düzende halk tarafından seçilmiş iktidar aleyhinde darbe girişimi” olarak yorumlayarak haber haline getirmiştir (Reuters, 2017).

2021 yılının başlarında radyo ve televizyon yayıncılarının, internet mediasındaki şirketlerin ve basılı yayın yapan kurumların reklam gelirleri üzerinden alınacak vergilerin artırılmasına yönelik bir yasa tasarısının hazırlanması büyük bir tepkiye sebep olmuştur. Yaşanan koronavirüs pandemisi sebebiyle hemen hemen bütün gelirlerinin çok yüksek oranda azalmakta olduğunu ve bu düzenlemeyle iyice güç kaybedecekleri şeklinde bir savunma yapan medya kuruluşlarının bu tepkisine karşılık hükümet, bu vergiler aracılığıyla pandeminin sıkıntıya soktuğu devlet hizmetleri için finansman sağlama amacıyla olduklarını belirtmiştir. Bunun üzerine 45 medya kuruluşu ortak bir mektup yayınlamaya karar vermişlerdir. Pandemiyi bir bahane olarak gördüklerini belirttikleri mektupta, asıl amacın belli başlı medya kuruluşlarının gücünü zayıflatmak veya tamamen ortadan kaldırmak olduğu, bu yasanın yürürlüğe girmesi halinde oluşacak ortamın mevcut özel kuruluşlar ile her yönleriyle hükümet tarafından kontrol edilen diğer kurumlar arasındaki adaletsizliğin artmasına sebep olacağı vurgulanmıştır. Gazeteler bu süreçte baş sayfalarında “hükümetin planını hayata geçirmesi halinde bu sayfada görülmesi gereken içeriğin görülemeyeceği” uyarısını yaparak, TVN24 kanalında düzenlenen siyah ekran üstüne yazılan beyaz yazıda ekran, “normal şartlarda izleyicilerin en sevdiği içeriğin yayınlanması gereken

yer” olarak nitelendirilerek, radyoların sitelerinde “bağımsız medya ile özgür ülke ilişkisi” vurgulanarak protestolar düzenlenmiştir. Ayrıca Gazeta Wyborcza gündemdeki vergi tasarısını “medya özgürlüğüne yönelik bir darbe” olarak yorumlamıştır. Gündem, “Polonya bağımsızlığının bir tehdit ile karşı karşıya olduğu” ve “bu durumun bir krize dönüşeceği” şeklinde yorumlanmıştır. Devlet kanalı TVP ise bu protestolara katılmamıştır. Hükümet, bu vergiyi “bir dayanışma vergisi” olarak nitelendirmiş, diğer sektörler de destek sağlayacağını savunmuş ve bağımsız medyanın daha rahat bir şekilde gelişip güçlenmesine olanak sağlayacağına inandıkları açıklamasını yapmıştır. Ayrıca bu verginin yalnızca büyük şirketleri hedef alacağı da eklenmiştir. AB dışında Amerika Birleşik Devletleri’nden de tepkiler yükselmiş ve “özgür medya ile demokrasi arasındaki ilişkiye” vurgu yapılmıştır. Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) de boykotu desteklemiş ve pandeminin bahane olarak öne sürüldüğünü savunmuştur (Sputniknews, 2021).

2020 yılının aralık ayında özel medya kuruluşlarından olan Polskapresse, devletin kontrolünde olan petrol devi PKN Orlen tarafından satın alınmıştır. Bu işlem, bölgesel 24 gazeteden 20’sinin, 120 tane haftalık gazetenin ve 500 haber portalının sahipliğini ve denetlenmesini içermektedir (Visegrad/Insight, 2021). İzleyen süreçte Polonya’daki insan hakları ombudsmanlığı görevini yürüten Adam Bodnar, bu satışın engellenmesi için Rekabet ve Tüketiciyi Koruma Mahkemesi’ne itiraz etmiş ve tekelciliğe karşı yapılan düzenlemelerden sorumlu kurum UOKiK tarafından verilen onayın durdurularak askıya alınmasını talep etmiştir. Mahkeme, itirazı haklı bulmuş ve onayı askıya almıştır (Deutsche Welle, 2021).

Ağustos 2021’de Polonya parlamentosunun alt kanadında Avrupa Birliği dışındaki şirketlerin sahip olduğu medya kuruluşlarının ülke içindeki faaliyetlerinin sınırlandırılmasına yönelik düzenlenen yasa tasarısı onaylanmış ve bu durum Polonya genelinde halk tarafından ciddi tepkiler verilmesine yol açmıştır. Avrupa dışından gelen medya sahipleri bu yasa tasarısına göre Polonya içerisindeki medya şirket ve kuruluşlarında hisse sahibi olamayacağı gibi elinde herhangi bir kontrol yetkisi de tutamayacaktır. Hukuk ve Adalet Partisi bu tasarımı yabancı odaklara karşı etkili bir silah olarak tanımlamıştır. Bunu yaparken de özellikle Çin ve Rusya’yı işaret etmiştir ancak sonuca bakıldığında bundan doğrudan etkilenecek olan medya kuruluşunun merkezi ABD’de olan Discovery sahipliğindeki TVN kanalı olduğu görülmektedir. TVN, Polonya’daki şirketlerin %49’undan daha fazlasına sahiptir. Hedef alınmasının sebebi olarak ise muhalif yayınları ile hükümet yetkilerinin yaptığı yanlışları ortaya dökmesi gösterilmiştir. 45 medya kuruluşu bu örnekte de ortak bir mektuba imza atarak hükümeti özgür medyaya müdahale etmekle suçlamıştır. Bahsedilen yasa tasarısı sebebiyle

Hukuk ve Adalet Partisi ile iktidar ortağı Porozumienie (Anlaşma Partisi) arasında da bir kriz ortaya çıkmıştır. Porozumienie bu tasarımı desteklemeyeceğini açıklamış, Porozumienie lideri Jaroslaw Gowin, Başbakan Mateus Morawiecki tarafından başbakan yardımcılığı görevinden alınmıştır. Bunun üzerine iktidardaki koalisyon bozulmuş ve Hukuk ve Adalet Partisi parlamentoda sahip olduğu çoğunluğu kaybetmiştir (apos.to, 2021).

İlerleyen süreçte Polonya Parlamentosu'nda kabul edilen bu yasa tasarısı Polonya Parlamentosu'nda onaylanmıştır (BBC, 2021). Yasanın geçmesinin ardından Polonya'ya ziyarette bulunan Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, Polonya için “basın özgürlüğü olağanüstü hal” ilan etmiş, medyaya getirilen “keyfi” kısıtlamaları kınadığını açıklamıştır. Sınır Tanımayan Gazeteciler adına konuşan Pavol Szalai bu hareketin açıkça Discovery'e ait TVN kanalına saldırı anlamına geldiğini ve bunun Avrupa'daki basın özgürlüğüne kastetmekle eşdeğer olduğunu ifade etmiştir. Her ne kadar muhalefetin daha yoğun olduğu senato bu yasaı reddetse de Hukuk ve Adalet Partisi'nin hakim olduğu alt meclisin yasaı geçirme yetkisi bulunmaktadır. Polonya'da bulunan yayın medyasının tüm denetiminden sorumlu olan kurum KRRİT ise TVN'nin yenileme talebine rağmen 1 yıl boyunca lisansı yenilememiştir. Bu konuda herhangi bir gerekçe de sunmamıştır (Reporters Without Borders, 2021). Avrupa Parlamentosu üyeleri de medyaya yapılan saldırı ile Polonya Hükümeti'nin yargı bağımsızlığını tehdit eden faaliyetlerini eleştirmiştir (europarl.europa.eu, 2021). 228 evet, 216 hayır oyuyla kabul edilen yasa tasarısının ardından Discovery bir açıklama yaparak yasa hakkında endişeli olduklarını belirtmişlerdir ve bu durumun Polonya'nın demokratik ortamına bir darbe olacağını dile getirmişlerdir (dw.com, 2021). Yasanın onaylanması ile Discovery Polonya'daki radyo ve televizyon platformlarına ait hisselerinin %49'undan fazlasını elden çıkarmak zorunda kalacaktır (TRT Haber, 2021).

Yasa tasarısının onaylanmasının ardında birçok gazeteci ve medya özgürlüğü grubu Cumhurbaşkanı Andrzej Duda'ya bu kararı veto etmesi için ortak bir çağrıda bulunmuştur (mfrr.eu, 2021). Sürecin sonunda parlamentodan geçen yasa tasarısı Cumhurbaşkanı Andrzej Duda tarafından 27 Aralık 2021 tarihinde veto edilmiştir. Andrzej Duda veto kararını ise halkın bir ve bütün olması gerektiğine inandığını söyleyerek açıklamıştır. Bununla birlikte yasa tasarısı ile ilgili endişelerini açıklayanların bu endişelerinde haklı olabileceğini de belirtmiştir. Toplumun bu tip kararlarla kutuplaşmasının tehlikeli olabileceği vurgusunu yapmıştır (BBC, 2021).

17 Kasım 2021 tarihinde Belarus sınırında görevlerini yapmaya çalışan 3 foto muhabirinin Polonyalı askerler tarafından saldırıya uğraması da basın mensupları üstünde var

olan baskının bir başka örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Polonya’da faaliyet gösteren Press Club Polska adlı gazetecilik örgütünün yaptığı açıklamaya göre Maciek Nabrdalik, Martin Divisek ve Macieja Moskwe adlı gazeteciler görevlerini yaparken askerler tarafından saldırıya uğramıştır. Ardından araçlarından indirilerek 1 saatten daha uzun bir süre boyunca tutulurlarken araçları aranmış ve kameralarında bulunan hafıza kartları üzerinde de incelemeler yapılmıştır. Ancak polis geldikten sonra kelepçeleri çıkarılırken yaptıkları şikayete rağmen saldıran askerlerin kimliğinin belirlenmesi polisler tarafından reddedilmiştir. Gazeteciler şikayet etme isteklerinde diretirlerken saldırganların fotoğraflarına da sahip olduklarını belirtmişlerdir. Buna karşılık Polonya Savunma Bakanlığı’nın Twitter üzerinden yaptığı açıklamada yaşananların meşru müdahaleden ibaret olduğu savunulmuştur (Sputniknews, 2021).

### **Polonya Medyası İle Türkiye Medyasının Karşılaştırması**

Polonya’daki olaylara ve bu olaylara verilen reaksiyonlara bakıldığında Türkiye ile birçok benzerliği olmasının yanı sıra bazı noktalarda da ciddi anlamda ayrıldıkları görülmektedir. Polonya’da yaşananlara karşılık halkın verdiği tepki ile Polonya’nın bir Avrupa Birliği ülkesi olması göz önünde bulundurulduğunda medyanın ele geçirilmesi konusunda Polonya’da rahat hareket edilemediği görülmektedir. Türkiye’nin Freedom House verilerine bakıldığında “özgür” olarak tanımlanmadığı görülmektedir (Freedom House, 2022). Yine Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü’nün verileri baz alındığında da Türkiye, Polonya’ya göre özgürlük anlamında daha negatif bir konumdadır (Reporters Without Borders, 2022). Uluslararası Şeffaflık Örgütü’nün değerlendirmesinde de Türkiye 180 ülke arasından 96. sırada bulunarak ve 2021 yılında 100 üzerinden 38 puan toplayarak Polonya’nın gerisinde kalmıştır (Transparency International, 2022). Türkiye’de de “muhafazakar” olarak nitelendirilen bir iktidar mevcuttur (AK Parti Tanıtım ve Medya Başkanlığı, 2015). Bu benzerliğe rağmen medya özgürlüğü konusunda otorite olarak kabul edilen kurumların Polonya’ya, Türkiye’ye kıyasla daha yüksek puanlar ve sıralamaları uygun görmelerinin sebebi olarak verilen örneklerde de net bir şekilde görülen halkın tepkisi ve protesto kültürü ile Polonya’nın da bir üyesi olduğu Avrupa Birliği’nin demokratik hassasiyeti gösterilebilir.



## Sonuç

Polonya’da 2015’te iktidara gelen Hukuk ve Adalet Partisi’nin medyayı ele geçirmek adına yaptığı hamleler ve girişimler açık bir şekilde görülebilmektedir. Muhaliflerin seslerinin bastırılmaya çalışılması, muhalif medya gruplarına uygulanan veya uygulanmaya çalışılan yaptırımlar, ekonomik anlamda muhalif medyayı hedef alan faaliyetler, kamuya ait medya kurum ve kuruluşlarının iktidarın propaganda aracı olarak kullanılması, yabancı şirketlerin önünün kesilmeye çalışılması, muhalif seslerin çeşitli örgütlere mal edilerek iktidara darbe yapmak amacıyla faaliyet gösterdiği gibi algı çalışmaları vb. Hukuk ve Adalet Partisi iktidarının halk üzerinde kendi elini güçlendirmek adına bir etki yaratma amacına ve kendi aleyhinde gerçekleştirilen eylemlere karşı tahammülsüzlüğüne bir işaret olarak öne çıkmaktadır.

Tüm bu duruma rağmen halkın protesto kültürünün gelişmiş olması ve yargının ya da medyanın bağımsızlığını yitireceği ihtimaline yönelik en küçük gelişmede yaşanan duruma karşı ortaya örgütlü ve ortak bir tepki koyması, iktidarın manevra alanını kısıtlamakta, hatta hükümeti geri adım atmaya zorlamaktadır. Aynı şekilde Polonya’da yaşanan her türlü gelişmeye Avrupa Birliği tarafından da yakın ilgi gösterilerek gerekli görüldüğü yerlerde tepki gösterilmesi Polonya Hükümeti’ni zor duruma sokmaktadır. Öyle ki bunun bir getirisi olarak Avrupa Birliği’nden ayrılma fikriyle başlayan “Polexit” süreci bile yaşanmış ama değinilen örneklerde verildiği gibi bu süreçte de halkın ciddi tepkisi ve protestolarıyla karşılaşmıştır. Polonya, uluslararası otoritelere göre medya özgürlüğü konusunda çok iyi bir konumda bulunmasa da iktidarın mevcut durumu daha kötüye götürebilme ihtimali bahsedilen sebepler neticesinde engellenmektedir. Polonya muhalefetinin iktidar karşısında birleşmesi de aslında durumun ciddiyetini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak Polonya’daki ortama bakıldığında medyanın ele geçirilmesi konusunda hamleler yapılmıştır ancak bu tam anlamıyla gerçekleşebilmiş değildir. Bir Avrupa Birliği ülkesi olduğu müddetçe de iktidarın medyayı “tam anlamıyla” ele geçirmesi, Avrupa Birliği hukukundan kaynaklanan sebeplerden dolayı mümkün görünmemektedir. Ayrıca halk nezdinde günden güne artan ve iktidarın yaptığı her hamlede daha da şiddetlenen tepkiler de bunun önündeki en büyük engellerden biridir. Her ne kadar Anayasa Mahkemesi, Adalet Bakanlığı’na bağlanmış ve yargıdaki atamalar hükümet tarafından yapılıyor olsa da PKN Orlen örneğinde görüldüğü gibi muhalif kanattan yapılan itirazlar neticesinde hukuka uygun olmayan eylemlerin önüne geçilebilmektedir. Polonya’da medya, kamu yayıncılarına bakıldığında kısmen ele

geçirilmiş olsa da iktidarın halkın gözünde güvenilirliğini günden güne yitiriyor olması ve muhalefetin elinin güçlenmesi bu sürecin tamamlanma ihtimalini zayıflatmaktadır.

## Kaynakça

AK Parti Tanıtım ve Medya Başkanlığı (2015) “4. Olağan Büyük Kongre 2023 Vizyonu”

Akçay Ü. (2021) “Polonya’da Otoriter post-neoliberalizmin Yükselişi”, *Toplum ve Bilim*, (155): 91.

Avrupa Komisyonu (2022) “Poland Main executive and legislative bodies” 18 Ocak, <[https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-executive-and-legislative-bodies-56\\_en](https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-executive-and-legislative-bodies-56_en)> (23 Şubat 2022)

BBC News (2016) “Polish media laws: Government takes control of state media” 7 Ocak, <<https://www.bbc.com/news/world-europe-35257105>> (1 Ocak 2022)

BBC News (2021) “Poland profile – Media” 15 Kasım, Aralık 29, <<https://www.bbc.com/news/world-europe-17753721>> (2 Ocak 2022)

BBC News Türkçe (2021) “Polonya parlamentosu tartışmalı medya yasa tasarısını onayladı” 11 Ağustos, <<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58179352>> (2 Ocak 2022)

BBC News Türkçe (2021) “Polonya Cumhurbaşkanı Duda eleştirilen basın özgürlüğü yasasını veto etti” 27 Aralık, <<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-59805175>> (2 Ocak 2022)

BBC News Türkçe (2021) “Polonya’da parlamento, yabancı medya kuruluşlarını yasaklayan yeni yasa tasarısını onayladı” 11 Ağustos, <<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58179352>> (2 Ocak 2022)

Çolakoğlu S. – Erdal L. (2007), “Siyasi Kriterler Açısından Yunanistan, Polonya ve Türkiye’nin AB Üyelik Sürecinin Değerlendirilmesi”, *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 2(2): 74-77.

DW (2021) “Polonya’da medya grubunun devlet şirketine satışına engel” 12 Nisan, <<https://www.dw.com/tr/polonyada-medya-grubunun-devlet-%C5%9Firketine-sat%C4%B1%C5%9F%C4%B1na-engel/a-57174278>> (2 Ocak 2022)

Eskişehir Ticaret Odası (2021) “Polonya Ülke Bülteni”, Eskişehir.

Euro News (2017) “Basın özgürlüğü kısıtlanan Polonya’nın AB uyum süreci nasıl ilerliyor?” 20 Mart, <<https://tr.euronews.com/2017/03/20/basin-ozgurlugu-kisitlanan-polonya-nin-ab-uyum-sureci-nasil-ilerliyor>> (1 Ocak 2022)

European Parliament News (2021) “Poland: attacks on media freedom and the EU legal order need to stop” 16 Eylül, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210910IPR11928/poland-attacks-on-media-freedom-and-the-eu-legal-order-need-to-stop> (2 Ocak 2022)

Freedom House (2021) “Capturing Democratic Institutions: Lessons from Hungary and Poland”, 3 Kasım <<https://freedomhouse.org/article/capturing-democratic-institutions-lessons-hungary-and-poland>> (5 Ocak 2022)

Freedom House (2021) “Freedom In The World 2021 – Poland” <<https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2021>> (1 Ocak 2022)

Freedom House (2021) “Freedom In The World 2021 – Turkey” <<https://freedomhouse.org/country/turkey/freedom-world/2021>> (4 Ocak 2022)

Freedom House (2021) “Nations In Transit 2021 – Poland” <<https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2021>> (1 Ocak 2022)

İnsamer “Polonya”, <<https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-polonya/>> (25 Aralık 2021)

Media Freedom Rapid Response “Poland: Media freedom groups urge President Duda to veto ‘Lex-TVN’” <<https://www.mfrr.eu/tag/poland/>> (2 Ocak 2022)

Merklejn I. – Weglinska A. (2014) “Media Lanscape of Poland – From a Distance”, 102-106.

Medyascope (2021) “Önce Brexit, şimdi Polexit: Polonya Anayasa Mahkemesi, AB düzenlemelerinin kendi anayasaları ile uyumlu olmadığını belirtti” 8 Ekim, <<https://medyascope.tv/2021/10/08/once-brexit-simdi-polexit-polonya-anayasa-mahkemesi-ab-duzenlemelerinin-kendi-anayasalari-ile-uyumlu-olmadigini-belirtti/>> (28 Aralık 2021)

Press Reference “Poland” <<http://www.pressreference.com/No-Sa/Poland.html>> (29 Aralık 2021)

Reporters Without Borders (2021) “Repolonising means censoring”, <<https://rsf.org/en/poland>> (1 Ocak 2022)

Reporters Without Borders (2021) “RSF declares “press freedom state of emergency” in Poland” 14 Eylül, <<https://rsf.org/en/news/rsf-declares-press-freedom-state-emergency-poland>> (2 Ocak 2022)

Reporters Without Borders (2021) “Subjugated media”, <<https://rsf.org/en/taxonomy/term/145>> (4 Ocak 2022)

Reuters (2017) “Protests in Poland condemn controversial judicial reforms” 16 Temmuz, <<https://www.reuters.com/article/us-poland-politics-protests-idUSKBN1A10S3>> (2 Ocak 2022)

Spektrum (2021) “Polonya'da basın özgürlüğü” 19 Ağustos, <<https://apos.to/s/611d09a9b44a160007900f69>> (2 Ocak 2022)

Sputnik Türkiye (2021) “Polonya'da medyaya vergi darbesi: Bağımsız medya, bir günlüğüne yayını kesti, halkı 'bizi çok ararsın' diye uyardı” 10 Şubat, <<https://tr.sputniknews.com/20210210/polonyada-medyaya-vergi-darbesi-bagimsiz-medya-bir-gunlugune-yayini-kesti-okuru-bizi-cok-ararsiniz-1043780864.html>> (2 Ocak 2022)

Sputnik Türkiye (2021) “Polonyalı askerler, Belarus sınırında çekim yapan gazetecilere saldırdı” 17 Kasım, <<https://tr.sputniknews.com/20211117/polonyali-askerler-belarus-sinirinda-cekim-yapan-gazetecilere-saldirdi-1050892981.html>> (2 Ocak 2022)

Statista (2021) “Internet usage in Poland - Statistics & Facts” 16 Kasım <<https://www.statista.com/topics/5573/internet-usage-in-poland/#dossierKeyfigures>> (29 Aralık 2021)

T24 (2016) “Polonya’da basın özgürlüğü için parlamentoyu kuşattılar” 18 Aralık, <<https://t24.com.tr/haber/polonyada-basin-ozgurlugu-icin-parlamentoyu-kusattilar,377682>> (1 Ocak 2022)

Transparency International “Poland Country Data” <<https://www.transparency.org/en/countries/poland>> (2 Ocak 2022)

Transparency International “Turkey – Country Data”, <<https://www.transparency.org/en/countries/turkey>> (4 Ocak 2022)

TRT Haber (2021) “Polonya Parlamentosu 'medya yasa tasarısı'nı onayladı: ABD'den tepki geldi” 17 Aralık, <<https://www.trthaber.com/haber/dunya/polonya-parlamentosu-medya-yasa-tasarisini-onayladi-abdden-tepki-geldi-636837.html>> (2 Ocak 2022)

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2021) “Polonya Ülke Künyesi” <<https://www.mfa.gov.tr/polonya-kunyesi.tr.mfa>> (2 Ocak 2022)

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü (2021) “Polonya Ülke Profili”, Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı.

Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği ARGE Şubesi (2019) “Polonya Őlke Raporu”,  
Uludağ İhracatçı Birlikleri.

Visegrad/Insight (2021), “Digital Empire in the Making, Media Cooperation Project between  
the Best National Outlets in the Region” (12 Ocak), <[https://visegradinsight.eu/digital-empire-  
in-the-making-media-poland/](https://visegradinsight.eu/digital-empire-in-the-making-media-poland/)>, (5 Ocak 2022)